

Driekwart van Suid-Afrikaanse vrouejoernaliste ervaar kuberafknouery

Sanef-studie waarsku dat die "glasplafon" nou 'n "kuberplafon" geword het

Driekwart van Suid-Afrika se vrouejoernaliste ervaar kuberafknouery en aanlyn misoginie. Dit is een van die ontstellendste bevindings van die **Glass Ceilings 2026: Women in South African Media**-verslag wat op 6 Augustus in Johannesburg bekend gestel is.

Die studie, wat deur die **Suid-Afrikaanse Nasionale Redakteursforum (Sanef)** gepubliseer is, toon dat die struikelblokke waarmee vroue in die mediabedryf te kampe het, nie verdwyn het nie – dit het bloot 'n nuwe vorm aangeneem. Waar daar vroeër van 'n "glasplafon" gepraat is wat vroue se loopbaanvordering beperk, waarsku die verslag dat daar nou sprake is van 'n "**kuberplafon**": aanlyn teistering wat vroue ontmoedig om hul stemme in die openbare sfeer te laat hoor.

Die publikasie, onder redaksie van **prof. Glenda Daniels** van die Universiteit van die Witwatersrand en sekretaris-generaal van Sanef, bevat bydraes van verskeie joernaliste, akademici, regskenner en aktiviste wat die huidige stand van vroue in die Suid-Afrikaanse media ondersoek.

Volgens emeritusprofessor **Lizette Rabe**, wat reeds in 2006 aan die eerste *Glass Ceiling*-studie gewerk het, het die uitdagings eenvoudig na die digitale wêreld verskuif.

"Die sogenaamde glasplafon het verander van 'n betonplafon na 'n kuberplafon. Veral in die era van kunsmatige intelligensie wys hierdie studie dat daadwerklike optrede lankal nodig is."

Voormalige redakteur **Paula Fray**, een van die eerste vroue wat hoofredakteur van 'n nasionale koerant geword het, beskryf kubermisoginie as 'n sistemiese probleem wat bepaal wie uiteindelik hul stem laat hoor – en wie besluit om die beroep te verlaat.

Belangrikste bevindings

Kuberafknouery is 'n werklikheid

Van die **111 vrouejoernaliste** wat aan die opname deelgeneem het, het **75%** bevestig dat hulle kuberafknouery en aanlyn misoginie ervaar het.

Hierdie probleem is opvallend erger as in vorige studies. In die 2018-verslag is dit nog as 'n opkomende tendens beskryf, terwyl dit glad nie in die oorspronklike 2006-studie voorgekom het nie.

Swart vroue verlaat nuuskantore

Die verslag toon dat swart Afrikavroue teen 'n kommerwekkende tempo nuuskantore verlaat. Baie meld dat hulle verneder, uitgesluit en misgekyk voel en dat bevorderings dikwels met wantroue bejeën word.

Die joernalis **Bongekile Macupe** beskryf hoe dieselfde groep mans herhaaldelik in senior redaksionele poste aangestel word, terwyl vroue steeds sukkel om deur te breek.

Ongelyke vergoeding

Meer as **60%** van die deelnemers glo dat daar steeds 'n beduidende loonverskil tussen mans en vroue in hul organisasies bestaan. Baie meen dat hulle minder verdien as manlike kollegas met dieselfde kwalifikasies en ervaring.

Die "Old Boys Network" leef voort

Ongeveer **58%** van die respondente sê dat informele manlike netwerke steeds 'n groot rol in die media speel. Tradisionele opvattings bestaan ook steeds, naamlik dat vroue eerder sogenaamde "sagte" nuus moet dek, terwyl mans met politieke of ondersoekende joernalistiek verbind word.

Hoewel sommige respondente meen daar bestaan ook 'n "Old Girls Network", waarsku hulle dat selfs hierdie netwerke vroue nie teen aanlyn aanvalle beskerm nie.

Regsbeskerming is onvoldoende

Hoewel Suid-Afrika oor 'n sterk grondwetlike raamwerk en wetgewing teen teistering en kubermisdaad beskik, wys die verslag op ernstige tekortkominge in die toepassing van dié wette, die regulering van aanlyn platforms en die ondersteuning wat slagoffers ontvang.

Die outeurs voer aan dat regerings, mediahuise, burgerlike organisasies én tegnologiemaatskappye sal moet saamwerk om vrouejoernaliste beter teen digitale teistering te beskerm.

SLAPP-regsgedinge plaas verdere druk

Die studie ondersoek ook die toename in sogenaamde **SLAPP-regsgedinge** (*Strategic Lawsuits Against Public Participation*), waarin regsaksie gebruik word om joernaliste of kritici stil te maak.

Hoewel **42%** van die respondente meen hierdie regsgedinge raak nie uitsluitlik vroue nie, wys die verslag daarop dat vroue dikwels die gevolge sterker ervaar. Aanvalle op hul reputasie en die finansiële druk wat daarmee gepaard gaan, maak dit moeiliker om hul werk sonder vrees voort te sit.

'n Oproep tot verandering

Volgens prof. Daniels het die studie 'n eenvoudige, maar belangrike boodskap:

"Wanneer vroue nie ten volle aan die media kan deelneem nie, verloor ons die diversiteit van stemme wat noodsaaklik is vir 'n gesonde demokrasie."

Terwyl Sanef vanjaar sy **30ste bestaansjaar** vier, dien die *Glass Ceilings 2026*-verslag as 'n oproep tot daadwerklike verandering – nie net vir groter verteenwoordiging van vroue in die

media nie, maar ook vir veiliger digitale ruimtes waarin hulle hul werk sonder vrees kan doen.

Kontak: Dzudzien@sanef.org.za om die boek te koop.